

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 20ής Δεκεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Κοινή οργάνωση των αγορών – Επιχειρησιακό πρόγραμμα στον τομέα των οπωροκηπευτικών – Κανονισμός (ΕΚ) 1234/2007, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 361/2008 – Άρθρα 103β, 103δ και 103ζ – Χρηματοδοτική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 543/2011 – Άρθρο 60 και παράρτημα ΙΧ, σημείο 23 – Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και/ή σε εγκαταστάσεις της οργάνωσης παραγωγών – Έννοια – Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη – Ασφάλεια δικαίου»

Στην υπόθεση C-516/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesverwaltungsgericht (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Οκτωβρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse eGen

κατά

Agrarmarkt Austria,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Prechal και E. Jarašiūnas (εισηγητή), δικαστές,
γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse eGen, εκπροσωπούμενη από τον G. Burgstaller, Rechtsanwalt,
- η Agrarmarkt Austria, εκπροσωπούμενη από τον R. Leutner,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις B. Eggers και K. Skelly καθώς και από τον A. Lewis,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 103γ, του άρθρου 103δ, παράγραφος 2, και του παραρτήματος Ι, μέρη ΙΧ και Χ, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα («Ενιαίος κανονισμός ΚΟΑ») (ΕΕ 2007, L 299, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 361/2008 του Συμβουλίου, της 14ης Απριλίου 2008 (ΕΕ 2008, L 121, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 1234/2007), των άρθρων 65, 66 και 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1580/2007 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2007, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής των κανονισμών (ΕΚ) 2200/96, (ΕΚ) 2201/96 και (ΕΚ) 1182/2007 του Συμβουλίου του τομέα των οπωροκηπευτικών (ΕΕ 2007, L 350, σ. 1), του άρθρου 51, παράγραφος 7, και των άρθρων 64, 65 και 68 έως 70 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 543/2011 της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 2011, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού 1234/2007 όσον αφορά τους τομείς των οπωροκηπευτικών και των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών (ΕΕ 2011, L 157, σ. 1), καθώς και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Αφορά επίσης την ερμηνεία και το κύρος του παραρτήματος ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, το κύρος του άρθρου 21, παράγραφος 1, στοιχείο θ', και του άρθρου 52, παράγραφος 6, στοιχείο α', του κανονισμού 1580/2007, καθώς και το κύρος του άρθρου 50, παράγραφος 3, στοιχείο δ', και του άρθρου 60, παράγραφος 7, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse eGen (στο εξής: ETG) και της Agrarmarkt Austria (στο εξής: AMA), νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου το οποίο δρα, μεταξύ άλλων, ως οργανισμός πληρωμών, με αντικείμενο την απόφαση με την οποία η AMA διαπίστωσε τη μη επιλεξιμότητα της επενδύσεως που είχε πραγματοποιήσει η ETG για τη χρηματοδοτική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ως εκ τούτου, αρνήθηκε την καταβολή της ενισχύσεως αυτής για το 2014, στον βαθμό που είχε ζητηθεί για την επένδυση αυτή, και διέταξε την απόδοση της ήδη ληφθείσας για αυτήν ενισχύσεως.

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1234/2007

- 3 Ο τίτλος Ι του μέρους ΙΙ του κανονισμού 1234/2007 αφορά τις παρεμβάσεις στην αγορά. Το κεφάλαιο ΙV του τίτλου αυτού αφορά τα καθεστώτα ενισχύσεων και, στο κεφάλαιο αυτό, το τμήμα ΙVα, που εισήχθη στον κανονισμό 1234/2007 με τον κανονισμό 361/2008, αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Το υποτμήμα ΙΙ αυτού του τμήματος ΙVα επιγράφεται «Επιχειρησιακά ταμεία και επιχειρησιακά προγράμματα». Περιέχει τα άρθρα 103β έως 103ζ του κανονισμού 1234/2007.
- 4 Το άρθρο 103β του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «Επιχειρησιακά ταμεία», ορίζει τα εξής:
«1. Οι οργανώσεις παραγωγών στον τομέα των οπωροκηπευτικών μπορούν να συστήσουν ένα επιχειρησιακό ταμείο. Το ταμείο χρηματοδοτείται από:
α) χρηματικές εισφορές των μελών ή από την ίδια την οργάνωση παραγωγών·

β) [...] χρηματοδοτική συνδρομή [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] που είναι δυνατόν να χορηγείται στις οργανώσεις παραγωγών.

2. Τα επιχειρησιακά ταμεία χρησιμοποιούνται μόνο για τη χρηματοδότηση επιχειρησιακών προγραμμάτων που εγκρίνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103ζ.»

- 5 Το άρθρο 103γ του κανονισμού 1234/2007, που επιγράφεται «Επιχειρησιακά προγράμματα», προβλέπει τα εξής στην παράγραφο του 1:

«Τα επιχειρησιακά προγράμματα του τομέα οπωροκηπευτικών έχουν δύο ή περισσότερους από τους στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 122, στοιχείο γ', ή από τους ακόλουθους στόχους:

α) προγραμματισμός της παραγωγής·

β) βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων·

γ) ενίσχυση της εμπορικής αξίας των προϊόντων·

δ) ενίσχυση των προϊόντων, νωπών ή μεταποιημένων·

ε) περιβαλλοντικά μέτρα και μέθοδοι παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής γεωργίας·

[...]»

- 6 Το άρθρο 103δ του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «[...] χρηματοδοτική συνδρομή [της Ένωσης]», προβλέπει:

«1. Η [...] χρηματοδοτική συνδρομή [της Ένωσης] ισούται με το ποσό των χρηματικών εισφορών που αναφέρονται στο άρθρο 103β, παράγραφος 1, στοιχείο α', και έχουν όντως καταβληθεί, αλλά περιορίζεται στο 50 % του ποσού των δαπανών που έχουν όντως πραγματοποιηθεί.

2. Η [...] χρηματοδοτική συνδρομή [της Ένωσης] δεν υπερβαίνει το 4,1 % της αξίας της παραγωγής που διαθέτει στο εμπόριο κάθε οργάνωση παραγωγών.

Ωστόσο, το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξάνεται στο 4,6 % [...] υπό τον όρο ότι το ποσό που υπερβαίνει το 4,1 % [...] χρησιμοποιείται αποκλειστικά για μέτρα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων.

[...]»

- 7 Το άρθρο 103ζ του εν λόγω κανονισμού είναι σχετικό με την έγκριση επιχειρησιακών προγραμμάτων. Η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής:

«1. Τα σχέδια επιχειρησιακών προγραμμάτων υποβάλλονται στις αρμόδιες εθνικές αρχές, οι οποίες είτε τα εγκρίνουν είτε τα απορρίπτουν ή ζητούν την τροποποίησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος υποτιμήματος.

2. Οι οργανώσεις παραγωγών κοινοποιούν στο κράτος μέλος το προβλεπόμενο ποσό του επιχειρησιακού ταμείου για κάθε έτος και υποβάλλουν τα σχετικά δικαιολογητικά που βασίζονται στις προβλέψεις του επιχειρησιακού προγράμματος, τις δαπάνες του τρέχοντος έτους και, ενδεχομένως, τις δαπάνες των προηγούμενων ετών και, εφόσον απαιτείται, τις εκτιμήσεις των ποσοτήτων παραγωγής του επόμενου έτους.

3. Το κράτος μέλος κοινοποιεί στην οργάνωση παραγωγών ή στην ένωση οργάνώσεων παραγωγών το προβλεπόμενο ποσό της [...] χρηματοδοτικής συνδρομής [της Ένωσης], σύμφωνα με τα όρια που καθορίζονται στο άρθρο 103δ.

4. Οι εκταμιεύσεις της [...] χρηματοδοτικής συνδρομής [της Ένωσης] διενεργούνται βάσει των δαπανών που πραγματοποιούνται για τις δράσεις που καλύπτονται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα. Όσον αφορά τις ίδιες δράσεις, είναι δυνατόν να χορηγούνται προκαταβολές υπό την προϋπόθεση κατάθεσης εγγύησης.

5. Η οργάνωση παραγωγών κοινοποιεί στο κράτος μέλος το οριστικό ποσό των δαπανών του προηγούμενου έτους, συνοδευόμενο από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, για να λάβει το υπόλοιπο της [...] χρηματοδοτικής συνδρομής [της Ένωσης].

[...]

8. Στον τίτλο II του μέρους II του κανονισμού 1234/2007, με τίτλο «Κανόνες σχετικοί με την εμπορία και την παραγωγή», το κεφάλαιο II είναι αφιερωμένο στις «[ο]ργανώσεις παραγωγών, διεπαγγελματικές οργανώσεις, οργανώσεις φορέων». Στο κεφάλαιο αυτό, το άρθρο 122 του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «Οργανώσεις παραγωγών», ορίζει:

«Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τις οργανώσεις παραγωγών οι οποίες:

[...]

- γ) επιδιώκουν συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει, ή, όσον αφορά τον τομέα των οπωροκηπευτικών, περιλαμβάνει έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους στόχους:
- i) την εξασφάλιση ότι η παραγωγή είναι προγραμματισμένη και προσαρμοσμένη στη ζήτηση, ιδίως από άποψη ποσότητας και ποιότητας·
 - ii) τη συγκέντρωση της προσφοράς και τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων που παράγονται από τα μέλη τους·
 - iii) τη βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη σταθεροποίηση των τιμών παραγωγού.»

9. Το παράρτημα I του κανονισμού 1234/2007 επιγράφεται «Κατάλογος προϊόντων που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1». Διευκρινίζει ότι, στο μέρος του IX, σχετικά με τα οπωροκηπευτικά, ο κανονισμός αυτός καλύπτει μεταξύ άλλων αυτά που εμπίπτουν στον κωδικό ΣΟ ex 0709, που αναφέρονται ως «[ά]λλα λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, με εξαίρεση [ορισμένες κατηγορίες πιπεριών, ελιών και καλαμποκιού]». Στο μέρος του X, σχετικά με τα μεταποιημένα προϊόντα με βάση τα οπωροκηπευτικά, το παράρτημα αυτό ορίζει ότι ο κανονισμός αυτός καλύπτει μεταξύ άλλων αυτά που εμπίπτουν στον κωδικό ΣΟ ex 0710 που αναφέρονται ως «[λ]αχανικά (άβραστα ή βρασμένα στο νερό ή στον ατμό) κατεψυγμένα, με εξαίρεση [ορισμένες κατηγορίες καλαμποκιού, ελιών και πιπεριών]».

10. Ο κανονισμός 1234/2007 καταργήθηκε, από 1ης Ιανουαρίου 2014, με τον κανονισμό (ΕΕ) 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 922/72, (ΕΟΚ) 234/79, (ΕΚ) 1037/2001 και (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 671). Ωστόσο, συμφώνως προς το άρθρο 231, παράγραφος 2, του κανονισμού 1308/2013, όλα τα πολυετή προγράμματα που έχουν εγκριθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 2014 εξακολουθούν να διέπονται από τις οικείες διατάξεις του κανονισμού 1234/2007 μέχρι τη λήξη τους.

Ο κανονισμός 1580/2007

- 11 Το άρθρο 21 του κανονισμού 1580/2007 περιέχει ορισμούς. Στην παράγραφο 1 ορίζει:
- «Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου [III, σχετικά με τις οργανώσεις παραγωγών], νοούνται ως:
- [...]
- θ) “πρώτη μεταποίηση”: μεταποίηση προϊόντος του τομέα των οπωροκηπευτικών σε άλλο προϊόν που απαριθμείται στο παράρτημα Ι της συνθήκης [ΛΕΕ]. Ο καθαρισμός, η κοπή, η αφαίρεση άχρηστων τμημάτων, η αποξήρανση και η συσκευασία νωπών προϊόντων ενόψει της διάθεσής τους στο εμπόριο δεν θεωρούνται ως εργασίες πρώτης μεταποίησης·
- [...]»
- 12 Το κεφάλαιο II του τίτλου III επιγράφεται «Επιχειρησιακά ταμεία και επιχειρησιακά προγράμματα». Το τμήμα 1 του κεφαλαίου II, που περιέχει τα άρθρα 52 και 53 του εν λόγω κανονισμού, αφορά την «[α]ξία παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο». Το άρθρο 52, που επιγράφεται «Βάση υπολογισμού», προβλέπει:
- «1. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο για μια οργάνωση παραγωγών υπολογίζεται με βάση την παραγωγή των μελών των οργανώσεων παραγωγών, για την οποία είναι αναγνωρισμένη η οργάνωση παραγωγών.
- [...]
6. Η παραγωγή που διατίθεται στο εμπόριο τιμολογείται στο στάδιο της “εξόδου από την οργάνωση παραγωγών”:
- α) κατά περίπτωση, ως προϊόν το οποίο είναι συσκευασμένο, παρασκευασμένο ή έχει υποστεί πρώτη μεταποίηση·
- [...]»
- 13 Το άρθρο 52 του κανονισμού 1580/2007 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 687/2010 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 2010 (ΕΕ 2010, L 199, σ. 12), που ετέθη σε ισχύ στις 7 Αυγούστου 2010, ο οποίος εισήγαγε ένα νέο σύστημα υπολογισμού της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο. Αυτό το νέο σύστημα υπολογισμού επαναλήφθηκε αυτούσιο στο άρθρο 50 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 14 Το τμήμα 3 του κεφαλαίου II του κανονισμού 1580/2007, που περιλαμβάνει τα άρθρα 57 έως 68, αφορά τα επιχειρησιακά προγράμματα. Το άρθρο 61 του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «Περιεχόμενο των επιχειρησιακών προγραμμάτων και επιλέξιμες δαπάνες», διευκρινίζει, στην παράγραφο του 3, τρίτο εδάφιο, ότι «[ο]ι επενδύσεις ή οι δράσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε επιμέρους εκμεταλλεύσεις μελών της οργάνωσης παραγωγών, υπό τον όρο ότι συμβάλλουν στους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος[, ότι σ]ε περίπτωση αποχώρησης του μέλους από την οργάνωση παραγωγών, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την ανάκτηση της επένδυσης ή της απομένουσας αξίας της, πλην αντιθέτων διατάξεων του κράτους μέλους» και, στην παράγραφο του 4, ότι «[τ]α επιχειρησιακά προγράμματα δεν περιλαμβάνουν τις δράσεις ή τις δαπάνες στις οποίες αναφέρεται ο κατάλογος του παραρτήματος VIII». Το παράρτημα αυτό VIII, σημείο 22, αφορά τις «[ε]πενδύσεις ή παρόμοια είδη δράσεων που δεν πραγματοποιούνται σε εκμετάλλευση οργάνωσης παραγωγών, ένωσης οργανώσεων παραγωγών ή θυγατρικής τους [...]».

- 15 Τα άρθρα 65 και 66 του κανονισμού 1580/2007 επιγράφονται, αντιστοίχως, «Απόφαση» και «Τροποποιήσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων για τα επόμενα έτη». Οι διατάξεις των άρθρων αυτών επαναλήφθηκαν, χωρίς ουσιαστική τροποποίηση, στα άρθρα 64 και 65 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 16 Το τμήμα 4 του εν λόγω κεφαλαίου II, που επιγράφεται «Ενίσχυση», περιλαμβάνει τα άρθρα 69 έως 73 του κανονισμού 1580/2007. Οι διατάξεις του άρθρου 69 του κανονισμού αυτού, σχετικά με το εγκεκριμένο ποσό της ενισχύσεως, και του άρθρου του 70, που επιγράφεται «Αιτήσεις», επαναλήφθηκαν, χωρίς ουσιαστική τροποποίηση, στα άρθρα 68 και 69 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 17 Ο κανονισμός 1580/2007 καταργήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό 543/2011, που ετέθη σε ισχύ στις 22 Ιουνίου 2011, οι δε παραπομπές στον καταργηθέντα κανονισμό νοούνται ως γενόμενες στον εκτελεστικό κανονισμό 543/2011.

Ο εκτελεστικός κανονισμός 543/2001

- 18 Η αιτιολογική σκέψη 42 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 διαλαμβάνει τα εξής:
- «Στην περίπτωση επενδύσεων μεμονωμένων εκμεταλλεύσεων, και προκειμένου να προληφθεί ο αδικαιολόγητος πλουτισμός ιδιωτών που διέκοψαν τους δεσμούς τους με τις οργανώσεις κατά τη χρήσιμη περίοδο της επένδυσης, θα πρέπει να θεσπιστούν διατάξεις που να επιτρέπουν στην οργάνωση να ανακτήσει την απομένουσα αξία της επένδυσης, ανεξάρτητα του κατά πόσον η επένδυση αυτή αποτελεί ιδιοκτησία μέλους ή της οργάνωσης.»
- 19 Το κεφάλαιο II του τίτλου III του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αφορά τα επιχειρησιακά ταμεία και τα επιχειρησιακά προγράμματα. Το τμήμα 1 του κεφαλαίου αυτού, που επιγράφεται «Αξία παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο», περιλαμβάνει τα άρθρα 50 και 51 του κανονισμού αυτού. Το άρθρο 50, που επιγράφεται «Βάση υπολογισμού», ορίζει τα εξής:
- «1. Η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο για μια οργάνωση παραγωγών υπολογίζεται με βάση την παραγωγή της ίδιας της οργάνωσης παραγωγών και των παραγωγών-μελών της, και περιλαμβάνει μόνον την παραγωγή των οπωροκηπευτικών για τα οποία είναι αναγνωρισμένη η οργάνωση παραγωγών.

[...]

3. Η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο δεν περιλαμβάνει την αξία των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών ή οποιουδήποτε άλλου προϊόντος το οποίο δεν είναι προϊόν του τομέα των οπωροκηπευτικών.

Ωστόσο, η αξία των οπωροκηπευτικών που διατίθενται στο εμπόριο και προορίζονται για μεταποίηση και μετατρέπονται σε ένα από τα μεταποιημένα προϊόντα με βάση τα οπωροκηπευτικά που απαριθμούνται στο παράρτημα I μέρος X του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 ή σε οποιοδήποτε άλλο μεταποιημένο προϊόν που αναφέρεται στο παρόν άρθρο και περιγράφεται περαιτέρω στο παράρτημα VI του παρόντος κανονισμού, από οργάνωση παραγωγών, ένωση οργανώσεων παραγωγών ή παραγωγούς-μέλη τους [...] είτε από τους ίδιους είτε μέσω εξωτερικής ανάθεσης, υπολογίζεται με τον πολλαπλασιασμό της τιμολογηθείσας αξίας των εν λόγω μεταποιημένων προϊόντων επί έναν κατ' αποκοπή συντελεστή %. Ο συντελεστής αυτός καθορίζεται ως εξής:

[...]

δ) 62 % για καταψυγμένα οπωροκηπευτικά·

[...]»

- 20 Το άρθρο 51 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αφορά την περίοδο αναφοράς. Η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής:

«1. Το ετήσιο ανώτατο όριο της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 103δ, παράγραφος 2, του κανονισμού [1234/2007] υπολογίζεται κάθε έτος βάσει της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο κατά τη διάρκεια δωδεκάμηνης περιόδου αναφοράς, η οποία καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

[...]

7. Κατά παρέκκλιση από τ[ην] παράγραφ[ο] 1 [...], η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο για την περίοδο αναφοράς υπολογίζεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας κατά τη συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς.

Ωστόσο, για τα επιχειρησιακά προγράμματα που εγκρίθηκαν έως την 20ή Ιανουαρίου 2010, η αξία της παραγωγής που διατέθηκε στο εμπόριο για τα έτη έως το 2007 υπολογίζεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας κατά την περίοδο αναφοράς, ενώ η αξία της παραγωγής που διατέθηκε στο εμπόριο για τα έτη μετά το 2008 υπολογίζεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας το 2008.

Για τα επιχειρησιακά προγράμματα που εγκρίθηκαν μετά την 20ή Ιανουαρίου 2010, η αξία της παραγωγής που διατέθηκε στο εμπόριο για τα έτη μετά το 2008 υπολογίζεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας κατά τον χρόνο έγκρισης του επιχειρησιακού προγράμματος.»

- 21 Το τμήμα 3 του κεφαλαίου II του τίτλου III του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αφορά τα επιχειρησιακά προγράμματα και περιλαμβάνει τα άρθρα 55 έως 67. Το άρθρο 60, σχετικά με την επιλεξιμότητα των δράσεων στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, προβλέπει:

«1. Τα επιχειρησιακά προγράμματα δεν περιλαμβάνουν τις δράσεις ή τις δαπάνες που αναφέρονται στον κατάλογο που παρατίθεται στο παράρτημα IX.

[...]

6. Οι επενδύσεις ή οι δράσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε επιμέρους εκμεταλλεύσεις και/ή εγκαταστάσεις παραγωγών-μελών της οργάνωσης παραγωγών ή ένωσης οργάνωσης παραγωγών, ακόμη και σε περίπτωση εξωτερικής ανάθεσης των δράσεων σε μέλη οργάνωσης παραγωγών ή ένωσης οργάνωσης παραγωγών, υπό τον όρο ότι συμβάλλουν στους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος. Σε περίπτωση αποχώρησης του παραγωγού-μέλους από την οργάνωση παραγωγών, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την ανάκτηση της επένδυσης ή της απομένουσας αξίας της. [...]

7. Οι επενδύσεις και οι δράσεις που σχετίζονται με τη μετατροπή οπωροκηπευτικών σε μεταποιημένα οπωροκηπευτικά μπορεί να είναι επιλέξιμες για στήριξη όταν οι εν λόγω επενδύσεις και δράσεις επιδιώκουν τους στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 103γ, παράγραφος 1, του κανονισμού [1234/2007], συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού, και με την προϋπόθεση ότι προσδιορίζονται στην εθνική στρατηγική που αναφέρεται στο άρθρο 103στ, παράγραφος 2, του κανονισμού [1234/2007].

- 22 Το άρθρο 64 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, που επιγράφεται «Απόφαση», το οποίο επαναλαμβάνει χωρίς ουσιαστική τροποποίηση το άρθρο 65 του κανονισμού 1580/2007, ορίζει:

«1. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, ανάλογα με την περίπτωση:

α) εγκρίνει τα ποσά των επιχειρησιακών ταμείων και τα επιχειρησιακά προγράμματα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του κανονισμού [1234/2007] και του παρόντος κεφαλαίου·

β) εγκρίνει τα προγράμματα υπό τον όρο της αποδοχής από την οργάνωση παραγωγών ορισμένων τροποποιήσεων ή

γ) απορρίπτει τα προγράμματα ή μέρος των προγραμμάτων.

2. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αποφασίζει, όσον αφορά τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα επιχειρησιακά ταμεία, το αργότερο μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο γίνεται η υποβολή.

Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στις οργανώσεις παραγωγών τις αποφάσεις αυτές μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου.

Ωστόσο, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, για λόγους δεόντως αιτιολογημένους, δύναται να λάβει απόφαση όσον αφορά τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα επιχειρησιακά ταμεία μέχρι τις 20 Ιανουαρίου μετά την ημερομηνία υποβολής. Στην απόφαση έγκρισης μπορεί να διευκρινίζεται ότι οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της αίτησης.»

23 Το άρθρο 65 του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «Τροποποιήσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων για τα επόμενα έτη», επαναλαμβάνει χωρίς ουσιαστική τροποποίηση τη διατύπωση του άρθρου 66 του κανονισμού 1580/2007. Η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής:

«1. Οι οργανώσεις παραγωγών δύνανται να ζητήσουν τροποποιήσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διάρκειάς τους, που προβλέπεται να ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου του επόμενου έτους, το αργότερο μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου.

[...]

3. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αποφασίζει όσον αφορά τις αιτήσεις τροποποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων το αργότερο μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου του έτους υποβολής.

Ωστόσο, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, για λόγους δεόντως αιτιολογημένους, δύναται να λάβει απόφαση όσον αφορά τις τροποποιήσεις επιχειρησιακών προγραμμάτων μέχρι τις 20 Ιανουαρίου μετά το έτος υποβολής. Στην απόφαση έγκρισης μπορεί να διευκρινίζεται ότι οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της αίτησης.»

24 Το τμήμα 4 του κεφαλαίου II του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, που περιλαμβάνει τα άρθρα 68 έως 72 του κανονισμού αυτού, αφορά τις ενισχύσεις. Στο τμήμα αυτό, το άρθρο 68 του εν λόγω κανονισμού, που επιγράφεται «Εγκεκριμένο ποσό ενίσχυσης» και το οποίο επαναλαμβάνει τη διατύπωση του άρθρου 69 του κανονισμού 1580/2007, προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στις οργανώσεις παραγωγών και στις ενώσεις οργανώσεων παραγωγών το εγκεκριμένο ποσό της ενίσχυσης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 103ζ, παράγραφος 3, του κανονισμού [1234/2007], το αργότερο μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου του έτους που προηγείται εκείνου για το οποίο ζητείται ενίσχυση.

2. Σε περίπτωση που εφαρμόζεται το άρθρο 64, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ή το άρθρο 65, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, τα κράτη μέλη κοινοποιούν το εγκεκριμένο ποσό της ενίσχυσης μέχρι τις 20 Ιανουαρίου του έτους για το οποίο ζητείται ενίσχυση.»

- 25 Το άρθρο 69 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, που επιγράφεται «Αιτήσεις ενίσχυσης» και το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 70 του κανονισμού 1580/2007, προβλέπει:

«1. Οι οργανώσεις παραγωγών υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αίτηση ενίσχυσης ή εξόφλησης υπολοίπου για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα για το οποίο ζητείται ενίσχυση, μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου του έτους που έπεται εκείνου για το οποίο ζητείται η ενίσχυση.

2. Οι αιτήσεις ενίσχυσης συνοδεύονται από δικαιολογητικά στα οποία εμφανίζονται:

[...]

β) η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο·

[...]»

- 26 Το άρθρο 70 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, που επιγράφεται «Καταβολή των ενισχύσεων», προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη καταβάλλουν την ενίσχυση μέχρι τις 15 Οκτωβρίου του έτους που έπεται του έτους υλοποίησης του προγράμματος».

- 27 Το παράρτημα ΙΧ του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 απαριθμεί τις μη επιλέξιμες δράσεις και δαπάνες στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού. Το σημείο του 23 αναφέρει τις «[ε]πενδύσεις ή παρόμοια είδη δράσεων που δεν πραγματοποιούνται σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών, ένωσης οργανώσεων παραγωγών ή παραγωγών-μελών τους, ή θυγατρικής [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 28 Η ETG είναι μια οργάνωση παραγωγών κατά την έννοια του κανονισμού 1234/2007. Με έγγραφο της 15ης Σεπτεμβρίου 2009, της 19ης Δεκεμβρίου 2009 και της 14ης Ιανουαρίου 2010, υπέβαλε στον Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft (Ομοσπονδιακό Υπουργό Γεωργίας, Δασοκομίας, Περιβάλλοντος και Υδάτινων Πόρων, Αυστρία) (στο εξής: αρμόδια αυστριακή αρχή) αίτηση για τη στήριξη ενός επιχειρησιακού προγράμματος για τα έτη 2010 έως 2014.
- 29 Μεταξύ των δράσεων για τις οποίες ζητήθηκε η στήριξη ήταν η αγορά γραμμής μεταποίησης σπανακιού, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τη μεταποίηση του συγκομισμένου φρέσκου σπανακιού σε κατεψυγμένο σπανάκι. Αυτή η γραμμή μεταποίησης, την οποία αγόρασε η ETG, τοποθετήθηκε στις εγκαταστάσεις της Ardo Austria Frost GmbH (στο εξής: Ardo), αντισυμβαλλόμενης της ETG, η οποία δραστηριοποιείται στη μεταποίηση και εμπορία των προϊόντων της ETG. Η εκμετάλλευση της εν λόγω γραμμής έπρεπε να τελεί «υπό την εποπτεία και την ευθύνη» της ETG και, κατ' αυτήν την τελευταία, το ακίνητο που απαιτείτο για τη γραμμή αυτή μεταποίησης είχε «τεθεί στη διάθεση της ETG από την Ardo δυνάμει συμβάσεως χρησιδανείου για την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση μηχανών [που συνιστούν γραμμή μεταποίησης]».
- 30 Με έγγραφο της 19ης Ιανουαρίου 2010, η αρμόδια αυστριακή αρχή ενέκρινε το επιχειρησιακό αυτό πρόγραμμα. Το Bundesverwaltungsgericht (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) διευκρινίζει συναφώς ότι δεν αμφισβητείται ότι, όταν θεώρησε την επένδυση αυτή ως επιλέξιμη για τη συγκεκριμένη ενίσχυση, η εν λόγω αρχή γνώριζε ότι η γραμμή αυτή μεταποίησης δεν βρισκόταν σε ακίνητο ανήκον στην ETG αλλά στις εγκαταστάσεις της Ardo. Το δικαστήριο αυτό διευκρινίζει, περαιτέρω, ότι το εν λόγω επιχειρησιακό πρόγραμμα στηριζόταν στον υπολογισμό της αξίας της διατεθείσας στο εμπόριο παραγωγής βάσει των αριθμητικών στοιχείων του 2009, δεδομένου ότι η

ETG είχε συσταθεί το 2009 και ότι η αξία αυτή είχε υπολογισθεί λαμβανομένου υπόψη μεταξύ άλλων του «κόστους της μεταποίησης», που περιλαμβάνει, για το σπανάκι στη συγκεκριμένη μορφή, «τον τεμαχισμό, την πλύση, την κοπή, το ζεμάτισμα, τη λεύκανση [...] [καθώς και την] κατάψυξη».

- 31 Πολλές τροποποιήσεις του ίδιου επιχειρησιακού προγράμματος επιτράπησαν. Ειδικότερα, με έγγραφο της 13ης Δεκεμβρίου 2013, η περίοδος αναφοράς για τον υπολογισμό της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο τροποποιήθηκε. Η αναφορά στο έτος 2009 αντικαταστάθηκε από τον μέσον όρο των ετών 2009 έως 2011, η δε αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο εξακολούθησε να περιλαμβάνει το «κόστος της μεταποίησης».
- 32 Με απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2015, η AMA διαπίστωσε ότι η επένδυση στην εν λόγω γραμμή μεταποίησης δεν ήταν επιλέξιμη για τη συγκεκριμένη ενίσχυση, δυνάμει του κριτηρίου της μη επιλεξιμότητας που προβλέπεται στο παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, κατά συνέπεια αρνήθηκε την καταβολή της ενισχύσεως για το 2014, στον βαθμό που είχε ζητηθεί για την επένδυση αυτή, και διέταξε την απόδοση της ενισχύσεως που είχε ήδη λάβει η ETG για αυτήν. Η ETG άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου).
- 33 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι διατηρεί επιφυλάξεις ως προς το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο, αφενός, επί του καθορισμού του επιλέξιμου χαρακτήρα των δαπανών που συνδέονται με τη συγκεκριμένη γραμμή μεταποίησης και, αφετέρου, επί του υπολογισμού της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο. Μολονότι φρονεί ότι το ζήτημα της επιλεξιμότητας των δαπανών διέπεται όντως από τον κανονισμό 543/2011, εντούτοις διερωτάται εάν η επενεχθείσα τροποποίηση, με το προαναφερθέν έγγραφο της 13ης Δεκεμβρίου 2013, στο επιχειρησιακό πρόγραμμα που εγκρίθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2010, συνεπάγεται κατ' αποτέλεσμα την εφαρμογή της νέας μεθόδου υπολογισμού της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο, την οποία προβλέπει ο κανονισμός 543/2011.
- 34 Επί της ουσίας, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, πρώτον, ως προς τις πιθανές συνέπειες, επί του ποσού της καταβλητέας για το 2014 ενισχύσεως, των διαφόρων εγγράφων των αυστριακών αρχών, ήτοι του εγγράφου που εγκρίνει το επιχειρησιακό πρόγραμμα, του εγγράφου που εγκρίνει την τροποποίηση του προγράμματος αυτού και του εγγράφου που γνωστοποιεί στην ETG το ποσό της ενισχύσεως που εγκρίνεται. Ειδικότερα, διερωτάται εάν πρέπει να θεωρήσει την αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο η οποία μνημονεύεται στα έγγραφα αυτά ως δεσμευτική και μη υποκείμενη στον έλεγχο του στο πλαίσιο της προσφυγής που εκκρεμεί ενώπιον του.
- 35 Συναφώς, υποστηρίζει ότι, δυνάμει του αυστριακού δικαίου, έχει την αρμοδιότητα να επιληφθεί αυτεπαγγέλτως του ζητήματος της νομιμότητας της προσβαλλόμενης ενώπιόν του αποφάσεως, ακόμη και επί τη βάσει αιτιάσεως μη προβληθείσας από την ETG και ακόμη και εάν η δίκη δεν αποβεί υπέρ της εταιρίας αυτής. Εντούτοις, αδυνατεί να προβεί στον αυτεπάγγελτο αυτόν έλεγχο όταν το ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί με προγενέστερη απόφαση που έχει τελεσιδικήσει.
- 36 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει τις επιφυλάξεις του ως προς το κύρος του υπολογισμού της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο, τόσο στην περίπτωση κατά την οποία ο υπολογισμός αυτός διέπεται από τον εκτελεστικό κανονισμό 543/2011 όσο και στην περίπτωση που διέπεται από τον κανονισμό 1580/2007.
- 37 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν οι δράσεις που συνδέονται με τη μεταποίηση οπωροκηπευτικών μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ενισχύσεως της Ένωσης στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος αναγνωρισμένης οργάνωσης παραγωγών του τομέα των οπωροκηπευτικών και, εάν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις.
- 38 Τέταρτον, διερωτάται ως προς το περιεχόμενο του κριτηρίου της μη επιλεξιμότητας για την ενίσχυση το οποίο προβλέπεται στο παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, ιδίως υπό το πρίσμα των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεών του. Υποστηρίζει ότι ο λόγος για τον οποίο δεν

χορηγήθηκε στην ETG ενίσχυση για τη γραμμή μεταποίησης ήταν «ότι η επένδυση αυτή συνίστατο σε μέτρο που ετέθη σε εφαρμογή σε ακίνητα ανήκοντα σε τρίτον». Ωστόσο, εάν αυτό το σημείο 23 ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται απολύτως στις ενισχύσεις για επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε ακίνητο που ανήκει σε τρίτον, ήτοι χωρίς ο αιτών να μπορεί να αποδείξει κατά περίπτωση ότι συντρέχουν θεμιτοί οικονομικοί λόγοι να επενδύσει σε εξοπλισμό ευρισκόμενο σε ακίνητο που ανήκει σε τρίτον, θα μπορούσε, κατά την εκτίμησή του, να είναι ανίσχυρο.

- 39 Πέμπτον, το δικαστήριο αυτό διερωτάται, στην περίπτωση που το Δικαστήριο ερμηνεύσει το εν λόγω σημείο 23 ως «απόλυτο κριτήριο αποκλεισμού» των επενδύσεων που πραγματοποιούνται σε ακίνητα που ανήκουν σε τρίτους, εάν η ETG θα μπορούσε εντούτοις να επικαλεσθεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι, κατά την άποψή της, οι αυστριακές αρχές ήσαν ανέκαθεν ενημερωμένες ότι η ETG εγκαθιστούσε την επίμαχη γραμμή μεταποίησης σε ακίνητο που ανήκει στην Ardo και ότι ενέκριναν το σχετικό επιχειρησιακό πρόγραμμα μετά λόγου γνώσεως.
- 40 Έκτον και τελευταίον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, εάν το Δικαστήριο ερμηνεύσει τις επίμαχες διατάξεις κατά τρόπο δυσμενή για την ETG και/ή ενδεχομένως κηρύξει ανίσχυρες ορισμένες εξ αυτών, το Δικαστήριο θα μπορούσε να κληθεί να απαντήσει σε αίτημα της ETG περί περιορισμού των αποτελεσμάτων της αποφάσεώς του. Συναφώς, επισημαίνει ότι διερωτάται ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε το ίδιο να απαντήσει στα επιχειρήματα που η ETG αντλεί από την αρχή της ασφάλειας δικαίου, προκειμένου να αμφισβητήσει την απαιτούμενη απόδοση ή ακόμη προκειμένου να εισπράξει τα ποσά για τα οποία υπάρχει ανάληψη αυστηρών δεσμεύσεων, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο δεν προβεί σε περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της αποφάσεώς του ή προβεί σε περιορισμό μη εκτεινόμενο στην ETG.
- 41 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) α) Επιβάλλουν τα άρθρα 65, 66 και 69 του κανονισμού [1580/2007] καθώς και (από τις 2[2] Ιουνίου 2011) τα άρθρα 64, 65 και 68 του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011] να μην εκδίδεται η απόφαση περί εγκρίσεως του επιχειρησιακού προγράμματος και των ποσών των ταμείων ή η τροποποίηση της αποφάσεως αυτής, καθώς και η απόφαση για το “εγκεκριμένο ποσό ενισχύσεως” απλώς υπό μορφή ανακοινώσεως, αλλά επισήμως ως (τουλάχιστον προσωρινή) δεσμευτική απόφαση, η οποία θα μπορούσε να προσβληθεί εξαρχής από τον αιτούντα, δηλαδή ανεξαρτήτως της προσβολής της οριστικής αποφάσεως (δυνάμει του άρθρου 70 του κανονισμού 1580/2007 ή του άρθρου 69 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011), επί της αιτήσεως καταβολής της (οριστικώς υπολογισθείσας) ενισχύσεως;
- β) Έχουν οι προαναφερθείσες στο [ερώτημα 1, υπό α'] διατάξεις του δικαίου της Ένωσης την έννοια ότι κατά την έκδοση των αποφάσεων αυτών πρέπει να καθορίζεται δεσμευτικώς (στο κανονιστικό τμήμα της αποφάσεως) και η αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο;
- γ) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως τα άρθρα 69 και 70 του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011], την έννοια ότι δικαστήριο που πρέπει να αποφανθεί επί ενδίκου μέσου κατά διοικητικής πράξεως με την οποία κρίθηκε οριστικώς η αίτηση καταβολής χρηματοδοτικής συνδρομής για συγκεκριμένη ετήσια περίοδο του επιχειρησιακού προγράμματος βάσει του άρθρου 103ζ, παράγραφος 5, του κανονισμού [1234/2007], κωλύεται να ελέγξει τη νομιμότητα του υπολογισμού της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο ως βάσεως προσδιορισμού του ανώτατου ορίου ενισχύσεως λόγω της ήδη υφιστάμενης τελεσίδικης αποφάσεως περί εγκρίσεως του επιχειρησιακού προγράμματος και των ποσών των ταμείων, καθώς και λόγω της αποφάσεως για το “εγκεκριμένο ποσό ενισχύσεως”;
- δ) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα προδικαστικά ερωτήματα [ερώτημα 1, υπό α', β' και γ'], έχει ο κανονισμός [1234/2007], ιδίως το παράρτημά του I, μέρος IX (“Οπωροκηπευτικά”, ιδίως στον “κωδικό ΣΟ ex 0709 [...] Άλλα λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη [...]”) και μέρος X (“Προϊόντα με βάση τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά”, στον “κωδικό

ΣΟ ex 0710 Λαχανικά [...] κατεψυγμένα”) την έννοια ότι προϊόντα από λαχανικά τα οποία προκύπτουν μετά από την ολοκλήρωση όλων των διεργασιών που έπονται της συγκομιδής και συνίστανται στον καθαρισμό, τον τεμαχισμό, το ζεμάτισμα και την κατάψυξη, δεν πρέπει να ταξινομούνται ως προϊόντα κατά την έννοια του παραρτήματος Ι, μέρος ΙΧ, αλλά ως προϊόντα κατά την έννοια του παραρτήματος Ι, μέρος Χ;

- ε) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [ερώτημα 1, υπό δ’], πρέπει η έννοια της “αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο”, η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 103δ, παράγραφος 2, του κανονισμού [1234/2007], να ερμηνεύεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε για τον υπολογισμό της εν λόγω αξίας να απαιτείται μόνον ο προσδιορισμός της αξίας της παραγωγής, αφαιρούμενης της αξίας που αντιστοιχεί στο κόστος μεταποίησης, δηλαδή της αξίας κάθε διεργασίας που χρησιμοποιείται για τη μετατροπή των συγκομισμένων, καθαρισμένων, τεμαχισμένων και ζεματισμένων λαχανικών σε κατεψυγμένα λαχανικά;
- στ) Έχει το άρθρο 51, παράγραφος 7, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011] την έννοια ότι οργάνωση παραγωγών που έχει υποβάλει επιχειρησιακό πρόγραμμα για τα έτη 2010 έως 2014 το οποίο εγκρίθηκε πριν από τις 20 Ιανουαρίου 2010, αλλά εν συνεχεία (στις 13 Δεκεμβρίου 2013) επήλθε τροποποίηση της εγκρίσεως, καθόσον το πρόγραμμα προσαρμόστηκε σε νέο τρόπο υπολογισμού της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο, δύναται να επικαλεσθεί την “ισχύουσα το 2008 νομοθεσία” όσον αφορά τη διαδικασία υπολογισμού της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο ακόμη και μετά από αυτήν την τροποποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος (δηλαδή και ως προς την καταβολή της ενισχύσεως για το 2014);
- ζ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [ερώτημα 1, υπό ε’ και στ’], είναι ανίσχυρα το άρθρο 52, παράγραφος 6, στοιχείο α’, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο θ’, του κανονισμού [1580/2007] στον βαθμό που προβλέπουν ότι για τον υπολογισμό της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο λαμβάνονται υπόψη τα στάδια μεταποίησης των συγκομισμένων λαχανικών με τα οποία επέρχεται η μεταποίηση των προϊόντων αυτών “σε άλλα προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της Συνθήκης ΕΚ”;
- η) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο [ερώτημα 1, υπό στ’] (και ανεξαρτήτως της απαντήσεως στα λοιπά ερωτήματα), είναι ανίσχυρο το άρθρο 50, παράγραφος 3, στοιχείο δ’, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011];
- 2) α) Έχει το άρθρο 103γ του κανονισμού [1234/2007] την έννοια ότι στο πλαίσιο “επιχειρησιακού προγράμματος του τομέα οπωροκηπευτικών” επιτρέπεται μόνον η ενίσχυση της παραγωγής προϊόντων τα οποία μπορούν να ταξινομηθούν ως προϊόντα κατά την έννοια του παραρτήματος Ι, μέρος ΙΧ, [του κανονισμού αυτού] και όχι η ενίσχυση των επενδύσεων που αφορούν τη μεταποίηση τέτοιων προϊόντων;
- β) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο [ερώτημα 2, υπό α’], υπό ποιες προϋποθέσεις και σε ποια έκταση επιτρέπει το άρθρο 103γ του κανονισμού [1234/2007] μια τέτοια ενίσχυση των επενδύσεων που αφορούν τη μεταποίηση;
- γ) Είναι ανίσχυρο το άρθρο 60, παράγραφος 7, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011];
- 3) α) Έχει το παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011] την έννοια ότι ο αποκλεισμός της ενισχύσεως οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι ο τύπος εκτελέσεως των δραστηριοτήτων κείται σε ακίνητο που ανήκει σε τρίτον;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [ερώτημα 3, υπό α’], είναι ανίσχυρο το παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011];
- γ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [ερώτημα 3, υπό α’] και αρνητικής απαντήσεως στο [ερώτημα 3, υπό β’], είναι σαφής και ακριβής η διάταξη στο παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού [543/2011] στον βαθμό που δεν προστατεύεται η εμπιστοσύνη επιχειρηματία όσον αφορά τις ενισχύσεις για δραστηριότητες που εκτελούνται σε ακίνητο που ανήκει σε τρίτον, αλλά ανήκουν στην επιχείρησή του, μολονότι έχει παρασχεθεί η σχετική διαβεβαίωση ή έχει εγκριθεί η ενίσχυση από τις εθνικές αρχές εν γνώσει των σχετικών περιστάσεων;

- 4) Αποκλείεται η επίκληση της αρχής της ασφάλειας δικαίου ενώπιον εθνικού δικαστηρίου από αποδεδειγμένα καλόπιστο ενδιαφερόμενο, για τον λόγο ότι το Δικαστήριο δεν έχει περιορίσει κατά τρόπο ευνοϊκό για τον συγκεκριμένο ενδιαφερόμενο τα αποτελέσματα (κατά την έννοια του άρθρου 264, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ) μιας αποφάσεως η οποία δεν τον ευνοεί νομικά λόγω νέας ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ή λόγω ακυρώσεως πράξεως της Ένωσης που θεωρούνταν ισχυρή έως ότου ακυρώθηκε;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό α'

- 42 Με το τρίτο ερώτημά του, υπό α', το οποίο πρέπει να εξετασθεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το γεγονός και μόνον ότι μια επένδυση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος εμπίπτοντος στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού βρίσκεται σε ακίνητο του οποίου ιδιοκτήτης είναι τρίτος, και όχι η οικεία οργάνωση παραγωγών, συνιστά, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής.
- 43 Συναφώς, πρέπει, κατ' αρχάς, να τονισθεί ότι προσβαλλόμενη ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου είναι η απόφαση της AMA της 12ης Οκτωβρίου 2015, περί καταβολής του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως της Ένωσης για το 2014, στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος για τα έτη 2010 έως 2014, δεδομένου ότι το πρόγραμμα αυτό ενεκρίθη στις 19 Ιανουαρίου 2010, ήτοι πριν από την έκδοση του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011. Ωστόσο, ελλείψει αντίθετης μεταβατικής διατάξεως και λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 149 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 καταργεί τον κανονισμό 1580/2007 και διευκρινίζει ότι οι παραπομπές σε αυτόν νοούνται ως γενόμενες στον κανονισμό 543/2011, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ζήτημα της επιλεξιμότητας των πραγματοποιηθεισών δράσεων και των γενόμενων δαπανών βάσει της καταβολής της εν λόγω ενισχύσεως για το 2014 διέπεται όντως από τις διατάξεις του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 44 Κατά τα λοιπά, το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, το οποίο, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής και από τη διαβιβασθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία, αποτελεί τη διάταξη επί τη βάσει της οποίας η αγορά της συγκεκριμένης γραμμής μεταποίησης κρίθηκε μη επιλέξιμη για την επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης ενίσχυση, και το οποίο αντικατέστησε το παράρτημα VIII, σημείο 22, του κανονισμού 1580/2007, δεν επέφερε στην τελευταία αυτή διάταξη τροποποίηση ασκούσα επιρροή επί της εκτιμήσεως της παρούσας υποθέσεως.
- 45 Πράγματι, το παράρτημα VIII, σημείο 22, του κανονισμού 1580/2007 προέβλεπε τη μη επιλεξιμότητα στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων των επενδύσεων ή παρόμοιων ειδών δράσεων οι οποίες δεν «πραγματοποιούνται σε εκμετάλλευση», μεταξύ άλλων, οργάνωσης παραγωγών, ενώ το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αφορά όχι μόνον την εκμετάλλευση, αλλά και τις «εγκαταστάσεις» μιας τέτοιας οργάνωσης. Ως εκ τούτου, εάν μια επένδυση πληροί το κριτήριο της μη επιλεξιμότητας που προβλέπεται σε αυτό το σημείο 23, θα πληρούσε κατ' ανάγκην και το ισοδύναμο κριτήριο που προβλεπόταν στο εν λόγω σημείο 22.
- 46 Ως προς την αιτούμενη ερμηνεία, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 60, παράγραφος 1, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 προβλέπει ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα δεν περιλαμβάνουν τις δράσεις ή τις δαπάνες οι οποίες απαριθμούνται στον κατάλογο του παραρτήματος IX του κανονισμού αυτού. Το παράρτημα αυτό IX, στο σημείο του 23, απαριθμεί, μεταξύ των μη επιλέξιμων για ενίσχυση δράσεων και δαπανών στο πλαίσιο των επιχειρησιακών αυτών προγραμμάτων, τις «[ε]πενδύσεις ή παρόμοια είδη δράσεων που δεν πραγματοποιούνται σε εκμετάλλευση και/ή σε

εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών, ένωσης οργανώσεων παραγωγών ή παραγωγών-μελών τους, ή θυγατρικής για την οποία συντρέχει η κατάσταση που αναφέρεται στο άρθρο 50, παράγραφος 9 [του εν λόγω κανονισμού]».

- 47 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η Ardo, στο ακίνητο της οποίας έχει εγκατασταθεί η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης γραμμή μεταποιήσεως, αποτελεί τρίτον εν σχέσει προς την ETG, την οργάνωση παραγωγών που άσκησε προσφυγή στην κύρια δίκη. Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, να προσδιορισθεί εάν η έκφραση «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών» αφορά μόνον τις εκμεταλλεύσεις και/ή τις εγκαταστάσεις των οποίων ιδιοκτήτης είναι η οργάνωση παραγωγών ή εάν άλλη είναι η προσήκουσα ερμηνεία.
- 48 Από τις επιταγές τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της εννοίας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ziolkowski και Szeja, C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 32 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 49 Ο κανονισμός 543/2011 δεν ορίζει την έννοια των επενδύσεων που πραγματοποιούνται «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών» ούτε παραπέμπει στα εθνικά δίκαια όσον αφορά τη σημασία που έχουν οι όροι αυτοί. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί, για τους σκοπούς της εφαρμογής του κανονισμού αυτού, ότι συνιστούν μια αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης η οποία χρήζει ομοιόμορφης ερμηνείας σε όλα τα κράτη μέλη.
- 50 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσδιορισμός της σημασίας και του περιεχομένου εκφράσεων ως προς τις οποίες το δίκαιο της Ένωσης δεν παρέχει κανέναν ορισμό πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το συνηθισμένο τους νόημα στην καθημερινή γλώσσα, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου αυτές χρησιμοποιούνται και τους επιδιωκόμενους στόχους της ρυθμίσεως της οποίας αποτελούν τμήμα (αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψη 21, καθώς και της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, Deckmyn και Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), το δε κείμενο μιας διατάξεως δεν επιτρέπεται να λαμβάνεται υπόψη μεμονωμένα όπως έχει αποδοθεί σε μία γλώσσα (βλ., στο ίδιο πνεύμα, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Horvath, C-428/07, EU:C:2009:458, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 11ης Ιουνίου 2015, Pfeifer & Langen, C-51/14, EU:C:2015:380, σκέψη 34).
- 51 Εν προκειμένω, το συνηθισμένο νόημα και μόνον της επίμαχης εκφράσεως δεν μπορεί να οδηγήσει άνευ ετέρου σε ομοιόμορφη ερμηνεία της. Πράγματι, η έκφραση αυτή μπορεί, στην καθημερινή γλώσσα και αναλόγως της γλωσσικής αποδόσεως, να αναφέρεται σε εκμετάλλευση ή σε εγκατάσταση που είναι στην ιδιοκτησία της οικείας οργανώσεως παραγωγών ή να αφορά, ευρύτερα, εκμετάλλευση ή εγκατάσταση επί της οποίας η οργάνωση παραγωγών ασκεί κάποια μορφή ελέγχου.
- 52 Ωστόσο, αφενός, από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 συνάγεται ότι οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις τρίτων εν σχέσει προς την οικεία οργάνωση παραγωγών δεν μπορούν, κατ' αρχήν, έστω και μερικώς, να λάβουν την ενίσχυση που προβλέπεται για τα επιχειρησιακά προγράμματα.
- 53 Πράγματι, το άρθρο 60, παράγραφος 6, του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι, εάν οι επενδύσεις εφαρμοστούν σε επιμέρους εκμεταλλεύσεις και/ή εγκαταστάσεις παραγωγών-μελών της οργανώσεως παραγωγών, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν, εάν συντρέχουν δεόντως αιτιολογημένες περιστάσεις, την ανάκτηση των επενδύσεων αυτών ή της απομένουσας αξίας τους σε περίπτωση αποχωρήσεως του παραγωγού-μέλους από την οργάνωση. Ομοίως, από την αιτιολογική σκέψη 42 του εν λόγω

κανονισμού προκύπτει ότι, προκειμένου να προληφθεί ο αδικαιολόγητος πλουτισμός ιδιωτών που διέκοψαν τους δεσμούς τους με τις οργανώσεις κατά τη χρήσιμη περίοδο της επενδύσεως, θα πρέπει να επιτραπεί στην οργάνωση αυτή να ανακτήσει την απομένουσα αξία της επενδύσεως.

- 54 Αφετέρου, από τους σκοπούς που επιδιώκονται με τον κανονισμό 543/2011 καθίσταται επίσης σαφές ότι μόνον οι αναγνωρισμένες οργανώσεις παραγωγών συμφώνως προς το δίκαιο της Ένωσης μπορούν να τύχουν της χρηματοδοτικής ενισχύσεως της Ένωσης. Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί, πέραν της αιτιολογικής σκέψεως 42 του κανονισμού αυτού, της οποίας το βασικό περιεχόμενο παρατέθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, ότι ο εν λόγω κανονισμός καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού 1234/2007 όσον αφορά τους τομείς των οπωροκηπευτικών και των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών. Εντούτοις, από το άρθρο 103β του κανονισμού αυτού συνάγεται ότι η χρηματοδότηση των επιχειρησιακών ταμείων των οργανώσεων παραγωγών στον τομέα των οπωροκηπευτικών, στην οποία μπορεί να συμβάλει η οικονομική ενίσχυση της Ένωσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τους σκοπούς των εγκεκριμένων από τα κράτη μέλη επιχειρησιακών προγραμμάτων συμφώνως προς το άρθρο 103ζ του ίδιου κανονισμού.
- 55 Θα ήταν προδήλως αντίθετο προς την όλη οικονομία του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 52 και 53 της παρούσας αποφάσεως, και προς τον σκοπό αυτόν να μπορούν τρίτοι να επωφεληθούν από τη χρηματοδοτική ενίσχυση. Τούτο θα συνέβαινε εντούτοις στην περίπτωση που γινόταν δεκτό ότι επιλέξιμες για την εν λόγω ενίσχυση είναι οι επενδύσεις σε σχέση με τις οποίες δεν παρέχεται η διασφάλιση ότι αποβαίνουν επ' ωφελεία αποκλειστικώς των οικείων οργανώσεων παραγωγών.
- 56 Συναφώς, μολονότι είναι αληθές ότι το γεγονός και μόνον ότι η οργάνωση παραγωγών δεν είναι η ιδιοκτήτρια της εκμεταλλεύσεως ή της εγκαταστάσεως εντός της οποίας πραγματοποιείται η επένδυση δεν είναι οπωσδήποτε αρκετό, κατ' αρχήν, προκειμένου να αποδειχθεί ότι δεν διασφαλίζεται ότι η επένδυση αυτή αποβαίνει αποκλειστικώς επ' ωφελεία της οργανώσεως αυτής, εντούτοις είναι επιβεβλημένο τουλάχιστον, προκειμένου να θεωρηθεί επιλέξιμη η δαπάνη στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος που εμπίπτει στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, η επίμαχη επένδυση να πραγματοποιείται σε εκμετάλλευση ή εγκατάσταση η οποία, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τελεί υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της εν λόγω οργανώσεως, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση της επενδύσεως αυτής επ' ωφελεία τρίτου.
- 57 Το παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, στον βαθμό που αναφέρεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών», πρέπει, κατά συνέπεια, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή σε εγκαταστάσεις οι οποίες, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τελούν υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της οικείας οργανώσεως παραγωγών, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση των επενδύσεων αυτών επ' ωφελεία τρίτου.
- 58 Όπως υποστήριξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μόνον αυτή η ερμηνεία μπορεί να προστατεύσει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και να αποτρέψει οποιαδήποτε στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των οργανώσεων παραγωγών στον τομέα των οπωροκηπευτικών.
- 59 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως συνάγεται ότι, μολονότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης γραμμή μεταποίησης αγοράσθηκε από την ETG και χρησιμοποιείται «υπό την εποπτεία και την ευθύνη» της, είναι εγκατεστημένη σε ακίνητο της Ardo το οποίο είχε «τεθεί στη διάθεση της ETG από [αυτήν] δυνάμει συμβάσεως χρησιδανείου για την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση μηχανών [που συνιστούν γραμμή μεταποίησης]». Η σχετική επένδυση δεν φαίνεται επομένως να πραγματοποιήθηκε σε εκμετάλλευση ή εγκατάσταση η οποία, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τελεί υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της ETG, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση της επενδύσεως αυτής επ' ωφελεία τρίτου. Επομένως, η εφαρμογή του κριτηρίου της μη επιλεξιμότητας για την ενίσχυση που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 είναι δικαιολογημένη.

- 60 Συναφώς, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η προβαλλόμενη ύπαρξη «θεμιτών οικονομικών λόγων» οι οποίοι δικαιολογούν την πραγματοποίηση της επίμαχης στο πλαίσιο της κύριας δίκης επενδύσεως στην εκμετάλλευση και/ή εγκατάσταση τρίτου, στην οποία η οικεία οργάνωση παραγωγών δεν ασκεί αποκλειστικό έλεγχο, εν ουδεμία περιπτώσει μπορεί να οδηγήσει στην εκτίμηση ότι το κριτήριο αυτό της μη επιλεξιμότητας δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω. Το ίδιο ισχύει για τη λογιστική απόδοση της επενδύσεως αυτής στην εν λόγω οργάνωση παραγωγών καθώς και για την ύπαρξη «οικονομικής συσχέτισεως» της εν λόγω επενδύσεως προς την εκμετάλλευση της οργανώσεως παραγωγών ή ακόμη για το γεγονός ότι υφίστατο «επιχειρησιακή σχέση» μεταξύ της ίδιας επενδύσεως και της εν λόγω οργανώσεως. Πράγματι, οι λόγοι αυτοί ουδόλως διασφαλίζουν ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης επένδυση δεν χρησιμοποιείται επ' ωφελεία τρίτου.
- 61 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα, υπό α', προσήκει η απάντηση ότι το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, στον βαθμό που αναφέρεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών», πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι:
- το γεγονός και μόνον ότι μια επένδυση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος εμπίπτοντος στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού βρίσκεται σε ακίνητο του οποίου ιδιοκτήτης είναι τρίτος, και όχι η οικεία οργάνωση παραγωγών, δεν συνιστά, κατ' αρχήν, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής·
 - το παράρτημα IX, σημείο 23, αφορά επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή εγκαταστάσεις που τελούν, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της εν λόγω οργανώσεως παραγωγών, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση των επενδύσεων αυτών επ' ωφελεία τρίτου.

Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό β'

- 62 Όπως συνάγεται από το σκεπτικό του αιτούντος δικαστηρίου, το τρίτο ερώτημα, υπό β', υποβάλλεται μόνο για την περίπτωση που το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 ήθελε ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το γεγονός και μόνον ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης οργάνωση παραγωγών δεν είναι ιδιοκτήτρια του ακινήτου στο οποίο βρίσκεται επένδυση πραγματοποιούμενη στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος του άρθρου 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού συνιστά, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής.
- 63 Από την απάντηση στο τρίτο ερώτημα, υπό α', προκύπτει ότι μια τέτοια ερμηνεία δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα, υπό β'.

Επί του τρίτου ερωτήματος, υπό γ'

- 64 Το τρίτο ερώτημα, υπό γ', υποβάλλεται επίσης για την περίπτωση που το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 ήθελε ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το γεγονός και μόνον ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης οργάνωση παραγωγών δεν είναι ιδιοκτήτρια του ακινήτου εντός του οποίου βρίσκεται επένδυση πραγματοποιούμενη στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος που εμπίπτει στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού συνιστά, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής.

- 65 Όπως ήδη διαπιστώθηκε στη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, αυτή η ερμηνεία δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Εντούτοις, με αυτό το τρίτο ερώτημα, υπό γ', το αιτούν δικαστήριο ερωτά, στην πραγματικότητα, εάν, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, η ETG δύναται να επικαλεσθεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς τη νομιμότητα της ενισχύσεως που της χορηγήθηκε ή για την οποία έλαβε διαβεβαιώσεις ότι θα της χορηγηθεί για τη συγκεκριμένη επένδυση. Ωστόσο, όπως εξετάθη στη σκέψη 59 της παρούσας αποφάσεως, το κριτήριο της μη επιλεξιμότητας για την ενίσχυση που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 φαίνεται να μπορεί να εφαρμοσθεί επί της επενδύσεως αυτής, ακόμη και εάν στηρίζεται σε λόγο διαφορετικό από αυτόν που έχει υπόψη του το αιτούν δικαστήριο. Ως εκ τούτου, αυτό το τρίτο ερώτημα, υπό γ', εξακολουθεί να έχει σημασία και πρέπει να απαντηθεί.
- 66 Με το εν λόγω ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο, ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, στην αρμόδια εθνική αρχή, αφενός, να αρνηθεί την καταβολή του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως που ζητήθηκε από οργάνωση παραγωγών για επένδυση η οποία εν τέλει θεωρήθηκε μη επιλέξιμη κατ' εφαρμογήν του παραρτήματος ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 και, αφετέρου, να απαιτήσει από την οργάνωση παραγωγών την απόδοση της ενισχύσεως που ήδη ελήφθη για την επένδυση αυτή.
- 67 Χαρακτηριστικό των κρίσιμων στο πλαίσιο της κύριας δίκης περιστάσεων είναι το γεγονός ότι, όταν η αρμόδια αυστριακή αρχή ενέκρινε το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα και, τοιουτοτρόπως, θεώρησε ότι η επένδυση σχετικά με την αγορά της επίμαχης στο πλαίσιο της κύριας δίκης γραμμής μεταποιήσεως ήταν *a priori* επιλέξιμη για την αιτούμενη ενίσχυση, και όταν προέβη στις πρώτες τμηματικές καταβολές σε σχέση με την επένδυση αυτή, η αρχή αυτή τελούσε σε πλήρη γνώση των περιστάσεων υπό τις οποίες η γραμμή μεταποιήσεως θα εγκαθίστατο και θα αποτελούσε αντικείμενο εκμεταλλεύσεως.
- 68 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τη σκοπιμότητα να αναζητηθούν πόροι της Ένωσης που χορηγήθηκαν αχρεωστήτως ή αντικανονικώς θα ήταν ασύμβατη με την υποχρέωση που βαρύνει, στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, τις εθνικές διοικητικές αρχές να ανακτούν τους πόρους που καταβάλλονται αχρεωστήτως ή αντικανονικώς (βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, *Deutsche Milchkontor* κ.λπ., 205/82 έως 215/82, EU:C:1983:233, σκέψη 22).
- 69 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν χωρεί επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έναντι ρητής διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, η δε αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης συμπεριφορά εθνικής αρχής επιφορτισμένης με την εφαρμογή του δικαίου αυτού δεν μπορεί να θεμελιώσει την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εκ μέρους του επιχειρηματία ότι θα τύχει μεταχειρίσεως αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης (αποφάσεις της 1ης Απριλίου 1993, *Lageder* κ.λπ., C-31/91 έως C-44/91, EU:C:1993:132, σκέψη 35, καθώς και της 20ής Ιουνίου 2013, *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, σκέψη 52).
- 70 Εν προκειμένω, από την ανάλυση του τρίτου ερωτήματος, υπό α', συνάγεται ότι η επίμαχη ενίσχυση χορηγήθηκε κατά παράβαση της διατάξεως του παραρτήματος ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, ερμηνευόμενης βάσει του πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται και του σκοπού που επιδιώκει η ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση.
- 71 Περαιτέρω, κατά την έγκριση του συγκεκριμένου επιχειρησιακού προγράμματος, ήταν ήδη απολύτως σαφές ότι, στο πλαίσιο της χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής, επιβαλλόταν η αυστηρή ερμηνεία των προϋποθέσεων για την ανάληψη των δαπανών από την Ένωση, διότι η διαχείριση της κοινής γεωργικής πολιτικής υπό συνθήκες ισότητας μεταξύ των επιχειρηματιών των κρατών μελών δεν επιτρέπει στις εθνικές αρχές ενός κράτους μέλους, μέσω της ευρείας ερμηνείας μιας συγκεκριμένης διατάξεως, να συμπεριφέρονται προς τους επιχειρηματίες του εν λόγω κράτους κατά τρόπο ευμενή σε σχέση με τους επιχειρηματίες άλλων κρατών μελών (βλ., στο ίδιο πνεύμα,

αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1985, Ιταλία κατά Επιτροπής, 55/83, EU:C:1985:84, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Νοεμβρίου 2014, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, C-610/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2349, σκέψη 41).

- 72 Βάσει των στοιχείων αυτών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αποτελεί διάταξη κατά της οποίας δεν χωρεί επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 73 Κατά τα λοιπά, η αρμόδια αυστριακή αρχή δεν μπορούσε νομίμως να δεσμευθεί ότι η ETG θα τύχει μεταχειρίσεως αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 74 Ως εκ τούτου, εγκρίνοντας το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα και προβαίνοντας στις πρώτες καταβολές σε σχέση με την επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης επένδυση, η εν λόγω εθνική αρχή δεν μπορούσε να δημιουργήσει, υπέρ της ETG, ανεξαρτήτως της καλής πίστεώς της, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι θα ετύγχανε μεταχειρίσεως αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 75 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα, υπό γ', προσήκει η απάντηση ότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύει, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, στην αρμόδια εθνική αρχή, αφενός, να αρνηθεί την καταβολή του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως την οποία είχε ζητήσει οργάνωση παραγωγών για επένδυση η οποία εν τέλει θεωρήθηκε ως μη επιλέξιμη κατ' εφαρμογήν του παραρτήματος IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 και, αφετέρου, να απαιτήσει από την οργάνωση παραγωγών την απόδοση της ενισχύσεως που ήδη ελήφθη για την επένδυση αυτή.

Επί του πρώτου ερωτήματος, υπό α' έως η'

- 76 Με το πρώτο ερώτημά του, υπό α' έως γ', το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν τα άρθρα 65, 66 και 69 του κανονισμού 1580/2007 και τα άρθρα 64, 65 και 68 έως 70 του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, οσάκις εθνικό δικαστήριο επιλαμβάνεται, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, προσφυγής κατά αποφάσεως εθνικής αρχής σε σχέση με αίτηση καταβολής του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος, υποβληθείσας συμφώνως προς το άρθρο 103ζ, παράγραφος 5, του κανονισμού 1234/2007, αντίκειται στην αυτεπάγγελτη εκτίμηση από το δικαστήριο αυτό, στο πλαίσιο της προσφυγής, του ζητήματος της νομιμότητας της μεθόδου υπολογισμού της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο. Για την περίπτωση που στο πρώτο αυτό ερώτημα, υπό α' έως γ', προσήκει αρνητική απάντηση, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει το πρώτο ερώτημα, υπό δ' έως η'.
- 77 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το πρώτο αυτό ερώτημα, υπό α' έως γ', και, εν συνεχεία, το πρώτο αυτό ερώτημα, υπό δ' και η', έχουν σημασία μόνο για την περίπτωση που από την απάντηση στο τρίτο ερώτημα, υπό α', συνάγεται ότι το κριτήριο της μη επιλεξιμότητας για την ενίσχυση που προβλέπεται στο παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 δεν μπορούσε να εφαρμοσθεί στην επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης επένδυση. Εν προκειμένω, από την απάντηση στο τρίτο ερώτημα, υπό α', συνάγεται ότι τούτο δεν συμβαίνει.
- 78 Ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο ερώτημα, υπό α' έως η'.

Επί του δεύτερου ερωτήματος, υπό α' έως γ'

- 79 Με το δεύτερο ερώτημά του, υπό α' και β', το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν το άρθρο 103γ του κανονισμού 1234/2007 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται, στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος στον τομέα των οπωροκηπευτικών, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, στη χορήγηση χρηματοδοτικής ενισχύσεως της Ένωσης για επενδύσεις σχετικά με τη

μεταποίηση οπωροκηπευτικών και, στην περίπτωση που δεν αντίκειται, υπό ποιες προϋποθέσεις και σε ποιον βαθμό επιτρέπονται οι συγκεκριμένες ενισχύσεις. Με το δεύτερο ερώτημά του, υπό γ', το δικαστήριο αυτό ερωτά ως προς το κύρος του άρθρου 60, παράγραφος 7, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011, το οποίο προβλέπει ότι ορισμένες επενδύσεις και δράσεις συνδεδεμένες με τη μετατροπή οπωροκηπευτικών σε μεταποιημένα οπωροκηπευτικά μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να λάβουν ενίσχυση.

- 80 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου που προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, τεκμαίρεται ότι υποβάλλονται λυσιτελώς. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, επίσης, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, σκέψη 67, και της 29ης Ιανουαρίου 2013, *Radu*, C-396/11, EU:C:2013:39, σκέψη 22). Το ίδιο ισχύει όταν τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν το κύρος διατάξεως του δικαίου της Ένωσης [βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002, *British American Tobacco (Investments)* και *Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, σκέψεις 34 και 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία].
- 81 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής και από τη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι ο μόνος λόγος που δικαιολογεί, στην προσβαλλόμενη στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης απόφαση, την άρνηση καταβολής του υπολοίπου της ενισχύσεως για την επίμαχη γραμμή μεταποιήσεως και το αίτημα αποδόσεως της ήδη ληφθείσας για αυτήν ενισχύσεως έγκειται στην εφαρμογή του κριτηρίου της μη επιλεξιμότητας προς ενίσχυση που προβλέπεται στο παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011.
- 82 Επομένως, το να δοθεί απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, υπό α' έως γ', υπό τις περιστάσεις αυτές θα ισοδυναμούσε με διατύπωση συμβουλευτικής γνωμοδοτήσεως επί υποθετικών ερωτημάτων, κατά παράβαση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ (απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2013, *Stoilov i Ko*, C-180/12, EU:C:2013:693, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και, στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *Romeo*, C-313/12, EU:C:2013:718, σκέψη 39 και 40).
- 83 Ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, υπό α' έως γ'.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

- 84 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, το δικαίο της Ένωσης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση μη περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, αντίκειται στη συνεκτίμηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να αποκλεισθεί η απόδοση ενισχύσεως που καταβλήθηκε αχρεωστήτως.
- 85 Εισαγωγικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ερώτημα αυτό ερείδεται επί της παραδοχής ότι το Δικαστήριο δεν έχει προβεί στον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως. Εν προκειμένω, η ETG ζήτησε, κατ' ουσίαν, τον περιορισμό αυτό για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα διαπίστωνε το ανίσχυρο μιας από τις εν προκειμένω επίμαχες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Στην παρούσα απόφαση, το Δικαστήριο περιορίστηκε εντούτοις στην ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

- 86 Αντιθέτως, η Αυστριακή Κυβέρνηση ζήτησε από το Δικαστήριο να περιορίσει τα διαχρονικά αποτελέσματα της παρούσας αποφάσεως ιδίως για την περίπτωση που το Δικαστήριο αποφανθεί ότι το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε ακίνητο που ανήκει σε τρίτον δεν είναι επιλέξιμες προς ενίσχυση. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 59 και 61 της παρούσας αποφάσεως, οι επίμαχες στο πλαίσιο της κύριας δίκης επενδύσεις δεν φαίνονται να είναι επιλέξιμες προς ενίσχυση, δεδομένου ότι πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή σε εγκαταστάσεις που δεν τελούν υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της οικείας οργανώσεως παραγωγών. Πρέπει, ως εκ τούτου, να εξετασθεί το αίτημα αυτό.
- 87 Προς στήριξή του, η κυβέρνηση αυτή επικαλείται τον κίνδυνο σοβαρών οικονομικών επιπτώσεων, για την προσφεύγουσα στην κύρια δίκη εταιρία, η οποία θα μπορούσε να οδηγηθεί σε εξαφάνιση, καθώς και για το σύνολο του τομέα των οπωροκηπευτικών. Περαιτέρω, το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 αναφέρεται, σε πλήθος γλωσσικών αποδόσεων, στην ύπαρξη επιχειρησιακής σχέσεως μεταξύ της οργανώσεως παραγωγών και της οικείας επενδύσεως, δημιουργώντας τοιούτοτρόπως αντικειμενική και σημαντική αβεβαιότητα ως προς το περιεχόμενο του δικαίου της Ένωσης.
- 88 Κατά πάγια νομολογία, η ερμηνεία που το Δικαστήριο δίνει σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης, κατά την άσκηση της κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ αρμοδιότητάς του, περιορίζεται στη διευκρίνιση και την αποσαφήνιση της έννοιας και του περιεχομένου της διατάξεως όπως πρέπει ή θα έπρεπε να γίνεται αντιληπτή και να εφαρμόζεται από τον χρόνο της θέσεώς της σε ισχύ. Επομένως, η κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθείσα διάταξη μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια ακόμα και επί εννόμων σχέσεων που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν προ της εκδόσεως της αποφάσεως επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον συντρέχουν, επιπλέον, οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να αχθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων η σχετική με την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως διαφορά (αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2005, *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, *Microsoft Mobile Sales International* κ.λπ., C-110/15, EU:C:2016:717, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 89 Μόνον όλως εξαιρετικώς μπορεί το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της συμφυούς με την έννομη τάξη της Ένωσης γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας την οποία έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεσθεί διάταξη την οποία έχει ερμηνεύσει το Δικαστήριο, προκειμένου να αμφισβητήσει έννομες σχέσεις που έχουν συναφθεί καλή τη πίστει. Για να αποφασισθεί ένας τέτοιος περιορισμός, είναι αναγκαία η συνδρομή δύο βασικών προϋποθέσεων, και δη της καλής πίστεως των ενδιαφερομένων και του κινδύνου σημαντικών διαταραχών (αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2005, *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, *Microsoft Mobile Sales International* κ.λπ., C-110/15, EU:C:2016:717, σκέψη 60 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 90 Ειδικότερα, το Δικαστήριο προσφεύγει στη λύση αυτή μόνον υπό πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις, ιδιαιτέρως όταν, αφενός, υπάρχει κίνδυνος σοβαρών οικονομικών επιπτώσεων οφειλόμενων ιδίως στον μεγάλο αριθμό των εννόμων σχέσεων που έχουν δημιουργηθεί καλή τη πίστει βάσει ρυθμίσεως η οποία θεωρείτο ως νομίμως ισχύουσα και όταν, αφετέρου, προκύπτει ότι οι ιδιώτες και οι εθνικές αρχές παρακινήθηκαν σε συμπεριφορά αντιβαίνουσα προς το δίκαιο της Ένωσης λόγω αντικειμενικής και σοβαρής αβεβαιότητας ως προς το περιεχόμενο των διατάξεων της Ένωσης, αβεβαιότητας στη δημιουργία της οποίας έχει ενδεχομένως συμβάλει η συμπεριφορά άλλων κρατών μελών ή της Επιτροπής (αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2005, *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, σκέψη 69 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, *Microsoft Mobile Sales International* κ.λπ., C-110/15, EU:C:2016:717, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 91 Περαιτέρω, εναπόκειται στο κράτος μέλος το οποίο ζητεί τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων αποφάσεως εκδοθείσας επί προδικαστικής παραπομπής να προσκομίσει ενώπιον του Δικαστηρίου αριθμητικά στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν τον κίνδυνο σημαντικών οικονομικών

επιπτώσεων (απόφαση της 7ης Ιουλίου 2011, Nisipeanu, C-263/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:466, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και, κατ' αναλογία, απόφαση της 9ης Απριλίου 2014, T-Mobile Austria, C-616/11, EU:C:2014:242, σκέψη 53).

- ⁹² Εν προκειμένω, με το αίτημά της περί περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, που προβλήθηκε και για την περίπτωση που το Δικαστήριο αποφανθεί ότι είναι ανίσχυρη μία ή πλείονες από τις διατάξεις τις οποίες ανέφερε το αιτούν δικαστήριο, η Αυστριακή Κυβέρνηση ουδόλως διευκρίνισε με ποιον τρόπο η ερμηνεία που γίνεται δεκτή στη σκέψη 61 της παρούσας αποφάσεως θα μπορούσε, αυτή καθαυτή, να ενέχει τον κίνδυνο σημαντικών οικονομικών επιπτώσεων. Συναφώς, περιορίστηκε να αναφέρει αόριστα ότι τυχόν μη περιορισμός των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως «θα μπορούσε να έχει δυνητικώς μοιραίες συνέπειες» και επικαλέσθηκε έναν «μεγάλο αριθμό εννόμων σχέσεων» χωρίς να παράσχει το παραμικρό στοιχείο σε σχέση με τον αριθμό των οργανώσεων παραγωγών που ενδεχομένως εμπλέκονται ή τα ποσά που διακυβεύονται.
- ⁹³ Ως εκ τούτου, η ύπαρξη κινδύνου σημαντικών οικονομικών επιπτώσεων, κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 89 και 90 της παρούσας αποφάσεως, ικανών να δικαιολογήσουν τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί αποδεδειγμένη. Δεν συντρέχει επομένως λόγος περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, χωρίς να είναι μάλιστα αναγκαίο να εξετασθεί αν πληρούται το πρώτο κριτήριο που μνημονεύεται στις σκέψεις αυτές.
- ⁹⁴ Ως προς το ζήτημα εάν, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής της ασφάλειας δικαίου από την ETG ενώπιον του αιτούντος δικαστή, πρέπει να υπομνησθεί ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να εξασφαλίζουν στο έδαφός τους την εκτέλεση των ρυθμίσεων της Ένωσης, ιδίως στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, Oelmühle και Schmidt Söhne, C-298/96, EU:C:1998:372, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- ⁹⁵ Ομοίως, από το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ 2005, L 209, σ. 1), το οποίο αναφέρθηκε από την AMA στην προσβαλλόμενη απόφαση στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης και του οποίου οι διατάξεις επαναλήφθηκαν, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 58, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 352/78, (ΕΚ) 165/94, (ΕΚ) 2799/98, (ΕΚ) 814/2000, (ΕΚ) 1290/2005 και (ΕΚ) 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 549, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 130, σ. 13), συνάγεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν, στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να ανακτούν τα απολεσθέντα λόγω παρατυπιών ή αμελειών ποσά. Κάθε άσκηση εξουσίας εκτιμήσεως ως προς τη σκοπιμότητα της αναζήτησεως ή όχι των κονδυλίων της Ένωσης που χορηγήθηκαν χωρίς νόμιμη αιτία ή μη συννόμως είναι ασύμβατη προς την υποχρέωση αυτή (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, Oelmühle και Schmidt Söhne, C-298/96, EU:C:1998:372, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), όπως εξάλλου τούτο ήδη υπενθυμίσθηκε στη σκέψη 68 της παρούσας αποφάσεως.
- ⁹⁶ Ωστόσο, όπως επισήμανε η Επιτροπή, οι διαφορές σχετικά με την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών δυνάμει του δικαίου της Ένωσης πρέπει, ελλείψει διατάξεων της Ένωσης, να επιλύονται από τα εθνικά δικαστήρια, κατ' εφαρμογήν του εθνικού τους δικαίου, υπό την επιφύλαξη των ορίων που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης, υπό την έννοια ότι οι κανόνες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο δεν μπορούν να καταλήγουν στο να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή την αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθεισών ενισχύσεων και ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να εφαρμόζεται κατά τρόπο που να μη συνεπάγεται διακρίσεις σε σχέση με τις διαδικασίες που αποβλέπουν στην επίλυση εθνικών διαφορών του ιδίου τύπου (αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1998,

Oelmühle και Schmidt Söhne, C-298/96, EU:C:1998:372, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 15ης Ιανουαρίου 2009, Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank, C-281/07, EU:C:2009:6, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 97 Έτσι, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσκρούει στο δίκαιο της Ένωσης το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο που ρυθμίζει την αναζήτηση των χρηματοοικονομικών παροχών που έχει καταβάλει αχρεωστήτως η δημόσια διοίκηση λαμβάνει υπόψη μαζί με την αρχή της ασφαλείας δικαίου και την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή αρχή αποτελεί μέρος της έννομης τάξεως της Ένωσης (αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 24).
- 98 Ειδικότερα, η αρχή της ασφαλείας δικαίου επιτάσσει όπως η ρύθμιση της Ένωσης επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει. Πράγματι, οι πολίτες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (απόφαση της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 99 Εν προκειμένω, από την ανάλυση του τρίτου ερωτήματος, υπό α', συνάγεται ότι η διάταξη που περιέχεται στο παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του κανονισμού 543/2011, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται και του σχετικού σκοπού που επιδιώκει η εφαρμοστέα ρύθμιση, παρείχε στον πολίτη, τελικό δικαιούχο χρηματοδοτικής συνδρομής της Ένωσης, τη δυνατότητα να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και να λαμβάνει τα μέτρα του.
- 100 Πάντως, το συμφέρον της Ένωσης για την αναζήτηση των ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί κατά παράβαση των προϋποθέσεων χορηγήσεως τους πρέπει να λαμβάνεται πλήρως υπόψη κατά την εκτίμηση των αντιτιθεμένων συμφερόντων, ακόμη και εάν ήθελε θεωρηθεί, παρά τα όσα υπενθυμίσθηκαν στη σκέψη 99 της παρούσας αποφάσεως, ότι αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου το να υποχρεωθεί ο δικαιούχος της ενισχύσεως να την αποδώσει (αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 57 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 32).
- 101 Περαιτέρω, μόνον αν ήταν καλόπιστος ως προς τη νομιμότητα της ενισχύσεως μπορεί ο δικαιούχος της ενισχύσεως να αντικρούσει την αξίωση αποδόσεώς της (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 102 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση μη περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, δεν αντίκειται στη συνεκτίμηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να αποκλεισθεί η απόδοση ενισχύσεως που καταβλήθηκε αχρεωστήτως, με την επιφύλαξη ότι οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις είναι οι ίδιες με τις προϋποθέσεις για την ανάκτηση αμιγώς εθνικών οικονομικών παροχών, ότι λαμβάνεται πλήρως υπόψη το συμφέρον της Ένωσης και ότι αποδεικνύεται η καλή πίστη του δικαιούχου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 103 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το παράρτημα IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 543/2011 της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 2011, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τους τομείς των οπωροκηπευτικών και των μεταποιημένων οπωροκηπευτικών, στον βαθμό που αναφέρεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών», πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι:
 - το γεγονός και μόνον ότι μια επένδυση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος εμπίπτοντος στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού βρίσκεται σε ακίνητο του οποίου ιδιοκτήτης είναι τρίτος, και όχι η οικεία οργάνωση παραγωγών, δεν συνιστά, κατ' αρχήν, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής·
 - το παράρτημα αυτό IX, σημείο 23, αφορά επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή εγκαταστάσεις που τελούν, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της εν λόγω οργάνωσης παραγωγών, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση των επενδύσεων αυτών επ' ωφελεία τρίτου.
- 2) Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύει, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, στην αρμόδια εθνική αρχή, αφενός, να αρνηθεί την καταβολή του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως την οποία είχε ζητήσει οργάνωση παραγωγών για επένδυση η οποία εν τέλει θεωρήθηκε ως μη επιλέξιμη κατ' εφαρμογήν του παραρτήματος IX, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 και, αφετέρου, να απαιτήσει από την οργάνωση παραγωγών την απόδοση της ενισχύσεως που ήδη ελήφθη για την επένδυση αυτή.
- 3) Υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση μη περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, δεν αντίκειται στη συνεκτίμηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να αποκλεισθεί η απόδοση ενισχύσεως που καταβλήθηκε αχρεωστήτως, με την επιφύλαξη ότι οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις είναι οι ίδιες με τις προϋποθέσεις για την ανάκτηση αμιγώς εθνικών οικονομικών παροχών, ότι λαμβάνεται πλήρως υπόψη το συμφέρον της Ένωσης και ότι αποδεικνύεται η καλή πίστη του δικαιούχου.

(υπογραφές)